

Všetička, František

Pod vahami

Opera Slavica. 2013, vol. 23, iss. 3, pp. 42-43

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/128982>

Access Date: 09. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. Doruľov záujem o slavistický výskum sa primárne viaže na lingvistické dispozície slavistiky, a predsa aj on zvyrazňuje „úzkú interdisciplinárnu spoluprácu pri všetkých výskumných okruhoch a témach“ programu vo výskume etablovanej a rešpektovanej slovenskej slavistickej základne. Do programu sa dostalo deväť výskumných okruhov, ktoré inšpirujú svojou aktuálnosťou a podnetnosťou otvoreného výskumu: etnogenéza Slovákov, veľkomoravské obdobie, vývin jazyka slovenského etnika za feudalizmu, slovenská ľudová slovesnosť, dejiny slovenskej slavistiky, vzťah slovenčiny i k iným slovanským jazykom, slovenské národné obrodenia a slovenské spisovné jazyky v slovanských súvislostiach a literárna tvorba v štúrovskom jazyku zo slovanského hľadiska¹⁶. Zvýrazňovanie alebo zužovanie programu slavistického výskumu na slovenskú etnicitu neporušuje šírku slovanského dialógu vo výskume, ale dožaduje sa precizovania i tejto časti dejinného povedomia prostredníctvom „národnej“ slavistiky.

Reprezentatívna syntéza obsiahnutá v publikácii Slovenská slavistika včera a dnes spĺňa poslanie dejinnej výpovede, predkladá odborné lustrovanie programov slavistického výskumu na podloží spoločensko-politických premien v európskom modernom priestore, ale jej podstata spočíva v tom, že slovenská slavistika sa emancipuje v slavistickom svete. A práve preto nemôže byť ani zmienka o genéze vo výskume a jeho špecializácii, že sa ukotvili v kríze vednej disciplíny, skôr treba zvyrazniť a výskumne pripomenúť invenčné vedecké „spojenectvá“, ktoré posúvajú slavistiku našich dní z krízy a križovatiek k ďalším aktuálnym témam a problémom.

Viera Žemberová

Pod vahami

V Popielowě, ležícím v polovině cesty mezi Brzegem a Opolím, stojí lékárna s názvem Pod vahami (Pod Waga). Věvodí jí lékárník a básník Walter Pyka. Spojení těchto dvou činností vyhlíží na první pohled poněkud nezvykle, pouze ovšem na první pohled. Když totiž koncem října 2007 uváděl Jacek Lubart-Krzysica v Krakově zádušní večer za zemřelé básníky, vystoupil v něm i Pyka a Lubart-Krzysica jej představil přílehlavým syntagmatem. Označil jej slovy „aptekař slova“, což v polštině zní kouzelně a přeloženo do češtiny ztrácí přitažlivý význam. Co je proti tomu „lékárník slova“? Nebo dokonce „apatykář slova“? V obou mizí původní podmanivý nádech.

Walter Pyka je Polák tělem i duší, a to i přes své německé křestní jméno. Jeho matka byla za války totálně nasazena v říši, a jediné, co si odtud odnesla, byl obdiv ke jménu Walter. Nezbytně jím obdařila svého mužského potomka. Pykovo křestní jméno je – po jeho lékárnickém zaměstnání – další zvláštností, jež jej doprovází.

Walter Pyka je rovněž recitátor s hereckými vlohami. V Białé nedaleko Prudnika se v témže říjnu 2007 konal recitační večer, na němž vystoupil také popielowský lékárník. Přednášel svoji báseň, v níž se hovořilo o šále, jež nakonec padá k zemi. Pyka ji nejen odpřednášel, ale navíc pomoci svojí šály také předvedl. Následoval zasloužený aplaus. Jiným dokladem jeho skrytých hereckých vloh je jeho vystoupení v Paczkowě v říjnu 2009, kdy přednášel báseň o starém muži, jenž se bez zábran zohýbá pro upadnutý groš.

¹⁶ Pozri na Doruľovo rozvinutie jednotlivých bodov. In: DORUĽA, J.: C. d., s. 57.

I v tomto případě sehrál roli stárnoucího muže, do jehož pokročilého věku statečně míří. To vystoupení v Bialé bylo však efektnější, neboť vždycky raději přihlížíme eleganci než fyzickým nedostatkům, jež nás provázejí.

Po vystoupení v Paczkově došlo následujícího dne k produkci v prudnickém muzeu, kde se mimo jiné se značnými obtížemi snažil svůj text přečíst básník, kdysi mim a dnes už pouhý vozíčkář Piotr Myszyński. Piotr je silný afatik, jenž navíc – patrně z celkové apatie – nepoužívá brýlí. Walter Pyka, který seděl v jeho sousedství, postihl danou situaci a nabídl mu své brýle. Piotrovi se okamžitě rozzářil obličej a jeho schopnost přednesu dostala potřebný spád. Pak se ovšem stalo něco, co v setmělém sále muzea nejspíše nikdo nepostřehl – Walter své osobní, nezbytné a potřebné brýle Piotrovi podaroval. Apatický afatik se tímto činem značně proměnil, řekl bych, že ve svém vozíku povyrostl. Zaznamenávám tento Pykův rytířský čin mimo jiné proto, že málokdo z nás by něco podobného učinil (já bych se k něčemu takovému stěží odhodlal).

Tento Pykův postoj ke světu má své hlubší kořeny, jež jsou do značné míry vysloveny v jeho osmé sbírce nazvané Rozjasnění (Przejaśnienie). Tuto poměrně rozsáhlou sbírku uzavírá její tvůrce oddílem nazvaným Žertem a napůl žertem (Żartem i pół żartem). Toto označení je pro Pyku klíčové, neboť podává jeho základní postoj ke světu a k jeho problémům. Vždy je třeba nahlížet věci tohoto světa s jistým nadhledem a s nemalou dávkou humoru, Walter Pyka tuto stěžejní pravdu nosí pod svou kůží, básnickou a farmaceutickou zároveň.

Samotný Pykův verš je prostý, obvykle má promluvvový charakter, básník se k někomu obrací a cosi mu sděluje: „Dłonie masz takie małe, / przez palce patrzeć nie umiesz...“ – „Dlaně máš takové malé, / přes prsty neumíš pohledět...“; „Wracam do Ciebie / jak wraca się z wojny“ – „Vracím se k Tobě, / jako se vrací z války“; „Ludzie mówią, / że spowaźniałeś...“ – „Lidé praví, / že ses stal vážnějším...“ (všechny příklady ze sbírky Nad hlukem – Ponad zgiełkiem). Pyka oslovuje nejen konkrétní osoby, ale apostrofuje rovněž jevy čiře obecné. Ve zmíněné sbírce např.: „Przepraszam cię, wierszu, / że ci nie dałem klów / zamiast słów...“ – „Omlouvám se ti, básni, / že jsem ti nedal hrot / místo slov...“ (z básně Przeprosiny – Odprośeni). Walter Pyka oslovuje jiné, ty druhé, ale vždycky s jistým soustředěním a nadhledem – a někdy i s nemalou dávkou humoru a rozjasnění.

František Všečička

Novela — komparatistika — Dionýz Ďurišin

Dne 20. listopadu 21012 se v Bratislavě na Pedagogické fakultě Univerzity Komenškého konala mezinárodní konference *Proměny poetiky novely 20. století v zemích střední Evropy/Evropy vůbec*, pořádaná před časem založeným **Kabinetem Dionýze Ďurišina**, součástí Ústavu filologických studií; v čele Kabinetu stojí hlavní organizátorka přítomné konference Mária Bátorová. Jednání spojilo řadu oborů především různě využívanou komparativní metodou.

Po slavnostním úvodu, v němž vystoupila děkanka fakulty a proděkanka pro vědu, a prezentaci nultého čísla sborníku Kabinetu *Slovenská literatúra – jej špecifiká a kontexty* následoval sevřený, hutný program. Pozvaní účastníci se čtyřmi jazyky zabývali různorodými tématy s epicentrem v žánru novely.